CONGREGATIONE
PARTICULARI
A
SS.^MO DOMINO NOSTRO
DEPUTATA.

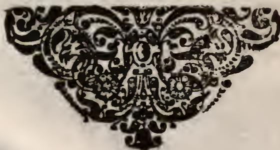
Sabaudien. Priuilegiorum.

PRO

Dataria Apoſtolica.

Juris D. de Ferrarijs.

ROMÆ, M.DC.XCVIII.
Ex Typographia Reu.Cameræ Apoſtolicæ.

SUPERIORUM PERMISSU.

Sabaudien. Priuilegiorum.

Eme & Rme Dne. Vetustissima hæc Controuersia, quæ super interpetratione Priuilegiorum, seù Indultorum Serenissimi Domini Ducis, & Nationis Sabaudiæ iamdiù à Sæculo, & vltrà excitata pluries ad fauorem Sedis Apostolicæ, tàm extraiudicialiter, quàm etiàm Iudicialiter decisa fuit, quæquè modò tamquam noua in lucem prodit, seù veriùs reuiuiscit, dubio procul definienda videtur pro omnibus perpetuis futuris temporibus ad fauorem eiusdem Sanctæ Sedis; Quippè quæ pro libera collatione Abbatiarum intra districtum Regionis Pedemontanæ, fundatam vtique habet intentionem in assistentia Iuris ex triplici, & quidem irrefragabili fonte exoriente. Et Primo ex absoluta potestate, siuè Dominio, quod Summus Romanus Pontifex, tanquam Vniuersalis Ecclesiæ Caput, & Rector habet in omnibus Beneficijs alienarum etiam Prouinciarum, & Diœcesum. Sicut enim ille potest titulos Beneficiorum creare, & creatos destruere, ratione absolutæ, & generalis administrationis Iure Diuino sibi tributæ, quemadmodum vno ore consentiunt, tàm Theologi, quàm Canonistæ, *Teste D. Thoma secunda secundæ quæst.* 100. *articulo primo in responsione ad* 7. *Sot. de Iustit. & Iure lib.*3. *quæst.*6. *artic.*2. & latiùs *Cardinalis Bellarmin.controuers. tom.*1. *de Roman.Pontific. lib.*1. *ex cap.*5. *10. & seqq. Abbas Panormitanus in cap. Constitutus num.* 13. *de Religiosis Domibus*, *Cened.quæst. Canonic.*22. *sub num.*4. *Lotter.de re Benefic.lib.*2.*quæst.*22.*num.* 10. *& seqq. & Germon.de Indult.* §. *Per quæ sublatis num.*37. *& plurib.seqq.* & communitèr alij.

Ità, & Iure suo dicitur vti, quandò concurrit in Collatione Beneficiorum cum Ordinarijs locorum, vel quandò de eis, tametsi in alienis Diœcesibus existentibus alitèr disponit, vel ea liberè sibi reseruat, vt scripsit Stephanus Papa Gualberto Patriarchæ *apud Gratian.in Canon. Nunc verò* 20.*caus.*9.*quæst.*3. ibi - *Licet Apostolica prærogatiua possimus de qualibet Ecclesia Clericum Ordinare* - & *in Canone si à Sede Apostolica* 31. *de Præben. in* 6. ibi - *Is, cui Sedes ipsa contulit, vel Legatus proptèr conferentis ampliorem prærogatiuam, erit alteri præferendus* – Et *in cap. Dudum* 14. *eodem titulo*, & clariùs in *Clementina prima in fine vt lite pendent* Ibi - *Salua tamen in præmissis omnibus Romani Pontificis potestate, ad quem Ecclesiarum, Perso-*

ſonatuum, Dignitatum, aliorumq; Beneficiorum Eccleſiaſticorum plena, & libera diſpoſitio, ex ſua Poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere - & communitèr apud Theologos, & Canoniſtas.

Secundò Ius Sedis Apoſtolicæ, in hac peculiari quæſtione collationis Abbatiarum Status Pedemontani, promanat ex longæua, ac diuturna obſeruantia poſt dicta Indulta continuata, vſque ad hæc tempora, ſecundùm quam Romani Pontifices Prædeceſſores dictas Abbatias, & Beneficia in menſibus Apoſtolicis liberè contulerunt, abſque aſſenſu, nec intentione perhabita à Sereniſſimo Duce, vt concludentèr ex pluribus authenticis documentis demonſtratur in noſtro Summario Iurium. Vndè intrat reſponſum Pauli Iuriſconſulti *in l. 36. ff. de legib. & Senat.conſult.* ibi - *Si de Interpetratione legis quæratur, inprimis inſpiciendum eſt, quo Iure Ciuitas retrò in eiuſmodi caſibus vſa fuit, optima enim eſt legum interpres conſuetudo* - cui conſonat aliud monitum eiuſdem Iuriſconſulti *in l.22. ff. eodem titulo* ibi - *Minimè ſunt mutanda, quæ interpretationem certam ſemper habuerunt.*

Et tertiò magis indubiũ redditur huiuſmodi Ius ex re Iudicata, tacita exaduerſo acceptata, & exequutioni inconcuſsè vſque adhuc demandata. Cũ enim de anno 1659. ſub Pontificatu s.m. Alexandri VII. prætenſio d.D. Ducis, ex benigna permiſſione Summi Pontificis propoſita fuerit, atq; ſubmiſſa Iudiciali Trutinæ Congregationis ſeptem Prælatorum, Doctrina, & virtute prężfulgentium ad hunc effectum ſpecialitèr deputatę, eadẽ vnanimi omnium Voto decreuit, Monaſteria, ſeù Abbatias Regionis Pedemontanæ ſub dictis Indultis Apoſtolicis non compræhendi Summ. *num.*13.; Cui quidem Iudicato tanquam vndiq; iuſto Sereniſſimus D.Dux, eiuſque Miniſtri acquieuerunt, & abindè citrà, tàm prælibatus ſan.mem. Alexander VII., quàm omnes alij Succeſſores æqui, ac Iuſti zelantes Cuſtodes in antiqua, ac pacifica eorum poſſeſſione continuarunt, liberè conferendo controuerſas nunc Abbatias, earumque collationes exequutioni demandando, nulla interpoſita reclamatione, vt in Summario è *num.*14 vſque ad 31. Ideoque cum huic parti, vltrà claram Iuris aſſiſtentiam arrideat etiam res Iudicata, jam exequuta hæc prò veritate habetur, quæ non debet exaduerſo in dubium reuocari, neque minorem obtinet authoritatem, quam ſolemnis Tranſactionis, ſeù concordati, cui res Iudicata recta ratione æquiparatur ad *Textum in l. res Iudicata* 208. *ff. de regul. Iur. & l. Ingenuum ff. de Stat. Homin. & l. non minorem* 20. *Cod. de Tranſact.*

At-

Atque hinc aduersùs tot Iuridica fundamenta, quibus Sedes Apoſtolica innititur parùm, aut nihil releuant extraneæ, & impropriæ interpretationes, quas Domini Aduerſantes attribuunt antiquis Indultis Apoſtolicis ſan. mem. Nicolai, Sixti, & aliorum Summorum Pontificum, ex quibus probare conantur ſub eorum conceſſione, non minùs Monaſteria Status Pedemontani, quàm alia Ducatus Sabaudiæ contineri.

Etenim contraria huiuſmodi interpretatio, vel eſt omninò fallax, & erronea, vt modò infrà apertè oſtendetur, vel in omnem caſum adeò dubia, & æquiuoca, vt attendi non debeat ad infrigendam auctoritatem rei Iudicatæ obſeruantia antiqua, media, & recenti munitam, aduersùs quam in Iure noſtro non admittuntur ingenioſa ratiocinia, vel ſubtiles argumentationes, ſed vndique ſolida deſiderantur documenta, quæ illius iniuſtitiam adeò apertam demonſtrent, vt nullo velamine poſſit celari, vel adumbrari, vt monet *Textus in cap. conſanguinei* 11. §. *Fraternitati*, *& cap. intèr vos* 13. *de Sent. & re Iudicat. Innocen. in cap. ex litteris*, *& cap. auditis de ſtitutione in integrum* Giurb. *deciſ.* 18. *n.* 7. & 8. *Benintend. dec.* 85. *n.* 7. *Scaccia de Sentent. & re Iudicat. gloſſ.* 14. *quæſt.* 2. *n.* 7. *in fine*, *Adden. ad Ludouiſ. deciſ.* 459. *n.*...... & *Rota deciſ.* 266. *num.* 11. *par.* 15. *& deciſ.* 210. *num.* 3. *part.* 18. *recent.*

Huius autem generis non ſunt Argumenta in oppoſitum deducta, & quæ ad quatuor tantũ genera reducuntur: quorum primum deſumitur ex qualitate, ſeù natura Pontificiæ conceſſionis ſeù potiùs promiſſionis, ſeù concordati, Secundum ex cauſa motiua, ſeù finali eiuſdem conceſſionis. Tertium ex propria, ac naturali ſignificatione verborum, illorumque contextu, & Quartum ex ſubſequuta obſeruantia exemplis comprobata. Nullum tamen ſubſiſtit, nec exoptatum intentum concludit.

Non quidem primum. Quod ſcilicèt Indulta huiuſmodi à Sede Apoſtolica elargita Sereniſſimo Duci, & Nationi Sabaudiæ emanauerint ex cauſa præcedentium diſſentionum exortarum intèr Supremos Principes, & Romanam Sedem ſuper reſeruationibus, & diſpoſitionibus Dignitatum Epiſcopalium, & Abbatialium, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, de quibus actum fuit in Concilio Conſtantienſi, & Baſilienſi; Adeoque eadem cenſeri debeant emanaſſe per viam concordatorum, ſicuti cætera alia concordata, ex Sedis Apoſtolicæ placito promanarunt cum alijs Nationibus, ſcilicet Germana, Polona, & Gallica. Siquidem nullum de præambulo tracta-

 tu,

tu, minùsque de conclusione assertorum concordatorum cum Natione Sabaudia affertur documentum, nullumque indicatur Testimonium apud Historicos, aut probatos Authores; sicuti quamplurima suppetunt de concordatis cum Natione Germanica, Polona, & Gallica, cum quibus præuijs pluribus tractatibus verè fuerunt inita, & valdè quidem generale, parumque concludens est argumentum exaduerso deductum, ex eo quod plures Episcopi, & non parui Abbates vtriusque Sabaudiæ, Allobroges scilicet, & Pedemontani interuenerint in d. Concilio Basiliensi, eiusq; Decreta amplexati fuerint non minùs quàm Germani, & Galli, ibiq; ad Summum Pontificatus Apicem euectus fuerit Amadeus Sabaudiæ Dux sub nomine Fœlicis V., siquidem cùm hæc longè anteà dd. Indulta gesta fuerint, & de tempore, quo pessimum, & detestandum schisma pessundabat Ecclesiam Catholicam, ex actis precedentis Concilij Basiliensis, quod Conciliabulum schismaticum, seditiosum, & nullius prorsus Authoritatis appellat subsequuta Oecumenica Synodus Lateranensis sub Leone X. celebrata *in sess.* 11. nullum desumi valet validum argumentum quod concludat Decreta eiusdem Basiliensis Conciliabuli Causam præbuisse concordatis, seu concessionibus ad fauorem Nationis Sabaudiæ indultis. Nàm vt optimè monet eruditissimus *Card. Turrecremat. in Summ. de Eccles. lib. 3. cap. 24. Cum Concilium Basiliense, vt toti Orbi notum est, scandalosum fuerit, & in multis præsumptuosum transgrediens terminos, quos posuerunt Patres Sancti in Concilijs vniuersalibus, ab illo nullum argumentum sumendum est.*

Potissimum cum primum ex dd. Indultis emanauerit à Nicolao V. sub anno salutis 1451. & sic de tempore quo Catholicæ Ecclesiæ Nauis infeliciter ante aberrans, diuina inspirante aura delata erat ad tranquillum Portum Romanæ Sedis, & postquam spontè renunciato Pseudo Pontificatu per Amadeum Sabaudiæ Ducem, redactisq; Patribus, & Episcopis vtriusque Sabaudiæ sub legitimo Jugo Apostolicæ Sedis, res erant in perfecto statu tranquillitatis, & ipse Amadeus ab eodem Nicolao creatus fuerat Apostolicæ Sedis Legatus in Patria sua, vt referunt *Bayl. in summa Conciliorum Generalium tom. 1. in actis Concilij Basiliensis fol. mihi* 491. & cæteri alij Historici passim

Neq; assumptum contrarium aliquo modo probatur ex Apostolicis litteris ipsius Nicolai; quippè quæ in integro earum contextu nullam habent conuentionem de præcedenti mutuo tractatu, nullumq; verbum, quod sonet in concordatum conuen-

uentionale, & neceſſarium; quinimmò apertè præſeferunt ex mera, & gratuita liberalitate, & ex voluntaria causa Amoris, & Beneuolentiæ ergà Serenifs. Ducem priuilegia huiuſmodi indulta fuiſſe, vt clarè demonſtrat, tùm cauſa proemialis eiuſdem Indulti deſumpta ex paternæ charitatis affectu, & ex ſollicita Cura, quàm habent Romani Pontifices prouidendi tranquillitati, & paci cuiuslibet Status Catholicorum Principum. Tum ſubſequuta expreſſio liberalitatis, fauoris, & Beneuolentiæ ſpecialis ergà perſonam Ludouici Sabaudiæ Duci tunc regnantis, ibi – *Congruit tamen nos Catholicos Principes nobis, & Apoſtolicæ Sedi deuotos, quo id à nobis ſincerè requiritur, propenſioribus fauoribus proſequi*, & clarius infrà – *Dilectum filium nobilem Virum Ludouicum Ducem Sabaudiæ &c. fauore benouolentiæ ſpecialis et conſiderationis noſtræ reſpectu proſequi volentes &c.* vt latiùs in noſtro *Summ. n.* 1. & licèt deindè in diſpoſitiua Summus Pontifex adhibuerit verba illa – *hac ſerie certum reddimus, & ſibi promittimus*, cum tamen hæc promiſſio non fuit facta per ſtipulationem, neque præuio tractatu, ſed ex præmiſſa cauſa liberalitatis, & beneuolentiæ, vtque conceſſionem firmiorem redderet, non immutat vtiq; naturam gratiæ, ſeù Priuilegij, neq; eam facit tranſire in aliam ſpeciem concordati, ſed reſoluitur in ſimplicem pollicitationem obſeruandi, & cuſtodiendi gratias conceſſas; quemadmodum apertè ſuadet totus contextus Indulti, & clariùs demonſtrat diſcretiuus, & diuerſus modus, quo idem Nicolaus V. alijq; Romani Pontifices vſi ſunt, quando cum alijs ſupremis Principibus Catholicis concordata ſuper collatione Beneficiorum conuenerunt. Non enim per viam Indulti, nec per verba præſeferentia gratuitam, aut remuneratoriam meritorum conceſſionem, ſed præuio mutuo tractatu ordinationes, & Capitula, ſeù Statuta per vtriuſque Miniſtros concordarunt, ac ſtabiliuerunt, eaque ſic concordata examinari magna maturitate fecerũt per S.R.E. Cardinales, & deinde per Cõſtitutionem Apoſtolicã approbarũt, ratificarũt, laudarũt, & acceptarunt, vt de concordatis Germaniæ initis inter Federicum Imperatorem, Principeſque Germaniæ, ac Legatum Apoſtolicum apparet ex Bulla ipſius Nicolai V. in *Bullar. nou. tom.* 1. *Inter ſuas, la prima*, ibi – *Nuper ſiquidèm cariſſimus in Chriſto Filius noſter Federicus Romanorum Rex Illuſtris, & nonnulli alij dilecti Filij Eccleſiaſtici, & ſeculares Principes inclitæ Nationis Germanicæ ex vna, & dilectus Filius noſter Ioannes Sancti Angeli Diaconus Cardinalis*

in partibus illis Apostolicæ Sedis de Latere Legatus per nos ad dictas partes missus, sufficienti desuper à nobis, & Sede Apostolica authoritate suffultus ex alia partibus, Romanæ Ecclesiæ, & dictæ Nationis nominibus pro ipsius Ecclesiæ vnione, pace, & tranquillitate inter Ecclesiam, & Nationem prædictam perpetuò solidandis, & conseruandis, diuersa rationabilia, & vtilia, ordinationes, & statuta à Partibus ipsis hinc indè approbata, laudata, & conclusa, acceptata, & concordata fuerunt, ac ediderunt &c. Nos itaque, qui statuta, ordinationes, & concordata prædicta per nonnullos ex Venerabilibus Fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus magnarum authoritatis, & litteraturæ Viros diligenter examinari, & discuti fecimus, eaque rationabilia, & salubria tam Ecclesiæ, quàm Nationi præfatæ fore comperimus &c. Apostolica authoritate, & ex certa scientia approbamus, ratificamus, laudamus, & acceptamus, & præsentis scripti patrocinio communimus iuxtà modum, & formam subsequentes.

Et in concordatis Galliæ inter san. mem. Leonem X., & Franciscum Regem initis, consimili ferè modo, processum fuit, vt testatur Bulla Apostolica inter impressas dicti Leonis X. *In 20. Bullar. nou. tom. 1. fol. mihi 578. § 5., & 6.*, & signanter *in versic. In locum dictæ pragmaticæ sanctionis, ac singulorum Capitulorum in ea contentorum infrascriptas inuicem tractatas, & cum Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus diligenter examinatas, & de eorum consilio cum præfato Rege concordatas per dilectum Filium Rogerium Barnè Aduocatum, Oratorem suum, ad hoc ab eodem Francisco Rege ad nos destinatum habentem ad hoc speciale, & sufficiens mandatum &c. statuimus, & ordinamus, quod de cætero loco dictæ pragmaticæ sanctionis &c. infrascriptæ obseruentur Constitutiones &c.*, & ita pariter seruatum fuit in Concordatis Poloniæ, de quibus meminit *P. Thomasin. de Benefic. part. 2. lib. 1. capit. 45. num. 4. in fine.*

Cum alijs autem Regibus, & Principibus ad debitam obedientiam pronioribus Sedes Apostolica nulla inijt Concordata, sed ex mera liberalitate, nullaque cogente necessitate, Gratias, & Indulta diuersis quibusque temporibus elargire consueuit, vt paulò post allegatos Schismaticos motus Basilienses Eugenius IV. respondens Portugalliæ Regi protestatus est, Apostolicam Sedem disponere de Episcopatibus, alijsque Beneficijs iuxtà Ecclesiæ vtilitatem, non expectato aliquo Re-

gum assensu, & quamuis preces sibi frequēter porrigerentur a Regibus Galliæ, Angliæ, & Hispaniæ, nihilominùs ait à se eis tantùm tribui, quantùm sineret Apostolicæ Sedis Dignitas, & vtilitas Ecclesiarum, ibi - *Supplicant nobis Reges Franciæ, Angliæ, & Hispaniæ, cæterique pro Prælatorum promotionibus, nobisque commendant, quos vtiles, & idoneos credunt. Nos exaudimus, quantùm cum Deo possumus, & honorè nostro preces eorum. Vbi verò aliter videtur nobis pro commodo, & bono regimine Ecclesiarum, Reges, & Principes acquiescunt*, vt refert *Raynald. ad annum* 1439. *num.* 37., *& anno* 1440. *num.* 2. *& Thomasin. de Benefic. part.* 2. *lib.* 1. *d. capit.* 45. *sub num.* 3.

Quamobrèm cùm Sabaudiæ Duce Nicolaus V. alijque Pontifices Successores vtpotè cùm Catholico, & Sanctæ Sedi obediente Principe nullam habuerint necessitatem iniendi concordata, aut conuentiones, sicuti cum alijs præmemoratis Nationibus ea inire coacti fuerunt, nullaquè cum eo præcesserit mutua tractatio, nec subsequens Capitulorum conuentio, aut approbatio, euidens vtique redditur, quod Indulta diuersis temporibus eidem Duci, & Nationi Sabaudiæ elargita, non mereantur nomen Concordatorum, seu conuentionum, sed reputanda sint mera Priuilegia Gratiæ, & concessionis ex liberali Sanctæ Sedis benignitate tributæ, argumento sumpto à discretiuo disponendi, seu procedendi modo cum alijs Nationibus obseruato, quod est in iure validissimum *ad Text. in l. vnic.* §. *Vbi autem vers. Sed & varietatis C. de caduc. tollend.*

Quodque desuper comprobatur ex subsequuta confessione, & agnitione ipsarumet Partium, quæ in successiuis confirmationibus expetitis, & obtentis à Sede Apostolica, dicta Priuilegia nunquam concordata nuncupauerunt, sed semper Indulta, & concessiones, & præceteris in Bulla san. mem. Leonis X. data *in nostro Summ. num.* 3., ibi - *Nos igitur, qui præfatum Ducem specialis deuotionis affectu ex visceribus charitatis prosequimur, huiusmodi supplicationibus inclinati, singulas litteras prædictas, & in eis contenta quæcumque, & quatenùs sint in vsu omnia, & singula Priuilegia, concessiones, gratias, & Indulta tam per Romanos Pontifices &c.* Et hæc eadem verba continent Apostolicæ Confirmationes f. m. Clem. VII., Iulij III., Gregorij XIII., & Clementis VIII., *eodem Summ. à Num.* 4. *& seqq.*, & fassus est ipsemet Senatus Pedemontanus apud *Ioannem Antonium ab Ecclesia* Ducalem Senatorem, &

Consiliarium *in obseruatione forens.* 190. *num.* 8. *lib.* 1., vbi hæc ait – *Illud tamen certum est, quod Sabaudiæ Duces de Apostolica Ecclesia, & Sanctæ Sedis Romanæ culmine semper benemeriti ob innumera egregiè gestorum facinora &c. quamplurimis priuilegijs, & prærogatiuis ab eadem Sanctu Sede donati, & decorati fuerunt, & præsertim à Nicolao V. &c.* Quæ quidèm subsequuta Indulta successorum Pontificum, & confessiones Ducum, & Ministrorum Sabaudiæ benè declarant naturam, & qualitatem concessionum antecessoris Pontificis, etiamsi verba essent dubia, vt benè obseruat *Menoch. cons.* 191. *num.* 48. *lib.* 2., *& Rota dec.* 845. *num.* 51. *cor. Coccin.* cum alijs concordantibus ibidem relatis.

Quibus sic positis mole sua ruit primum fundamentum DD. Aduersantium innixum in natura, & qualitate concordatorum, ex qua probare conantur, quod cum illa sint inita ad conseruandam pacem, & vnionem inter Supremos Principes, & Sedem Apostolicam fauorabilia sint reputanda, latèque interpretanda, seu extendenda de casu ad casum, vel de loco ad locum ex identitate rationis. Siquidèm cùm ex prædictis constet, quod sint merè Indulta, seu Priuilegia iuxta illorum notissimam naturam strictè sunt intelligenda, & cùm sint concessa Principibus Laicis, vel Regibus sunt in iure canonico odiosa, & propptereà ita veniunt interpretanda, vt quantò minùs fieri valeat derogent Supremæ Potestati, seu liberæ dispositioni Beneficiorum, quam omni iure habent Summi Pontifices, vt in specialibus terminis *Card. de Luca de Benefic. disc.* 110. *num.* 9. *in supplement.*, *& Rota decis.* 84. *num.* 7. *&* 8. *part.* 2. *coram Caputaquen.*, *& apud Francesc. var. resolut. cap.* 16. *num.* 218. *& seq.*

Et in indiuiduo Indultorum Serenifs. Ducis Sabaudiæ *Germon. de Indult. Cardinal.* §. *Per quæ sublatis num.* 110., *& Rota coram Puteo dec.* 25. *aliàs* 23. *lib.* 2. *in correctis.*

Succedit secundum argumentum contrarium desumptum ex generali ratione, seu causa finali Pontificiæ concessionis, quæ cum fuerit prouidendi statui pacifico, & tranquillo Principum Catholicorum, *& nè Status sui dispendia subeant, & quæuis ipsos conturbet aduersitas intestina*, vt sunt verba præcisa Indulti Nicolai V., exindè arguitur, quod cùm hæc eadem ratio æqualiter respiciat collationem Episcopatuum, & Monasteriorum Prouinciæ Vltramontanæ, quàm Prouinciæ Pedemontanæ, motiuum præbeat extendendi priuilegium ad Abbatias vtriusque regionis.

Ve-

Verùm enim verò hæc ratio prohœmialis licèt apparenter videatur vniuersalis, & adaptabilis ad prouisiones Ecclesiarum, & Monasteriorum vtriusque Status, nihilominùs intrinsecè ponderata magis propriè conuenit Regioni Sabaudiæ, quàm Pedemontanæ, Nam illa tanquàm extra Italiæ fines, & vltra Montes posita, & confines habens cum Nationibus Belligeris, magisque remota à residentia Supremi eius Principis, & a personali illius præsidentia maius dubio procùl timere poterat periculum intestinæ aduersitatis à Summo Pontifice præ oculis habitæ, quàm Regia Pedemontana, quæ tanquàm intrà Italiæ fines constituta, & finitima Nationibus in otio pacis educatis, necnon ab immediata Supremi Principis assistentia gubernata longè plus remota erat à probabili metu Ciuilium seditionum. Vndè cùm huiusmodi Indulta certam habeant rationem magis adaptabilem Regioni Sabaudiæ, non potest, nec debent extendi ad alias Regiones, quemadmodum rescripsit sa. mem. Alexander Pontifex Tertius *in cap. Sanè de priuileg.* ibi – *Temerarium, & indignum est aliquem sibi sua authoritate præsumere, quod Romana Ecclesia alicui certa ratione inspecta singularibus voluit Beneficijs indulgere, & ibi communiter Canonistæ.*

Et quatenùs etiam Ratio prohæmialis, quæ vt plurimùm, vel semper latius patet, conueniat etiam Regioni Pedemontanæ, adhùc cum dispositiua Indulti sit restricta ad Dominium, seù Statum Sabaudiæ, vt infra clarè demonstrabimus; ea apta non est ad extendendam Priuilegij concessionem de loco ad locum, vel de vno genere Beneficiorum ad alterum ea ratione, quia agitur de priuilegio, seù Indulto Iuris Intentionis, siuè consensus à Sede Apostolica concessi Principi Laico super Beneficijs Ecclesiasticis, quod tanquam exorbitans à Iure communi Sacrorum Canonum, & odiosum non debet, nec potest extendi de casu ad casum, nec de loco ad locum ex identitate rationis, quinimmò nec etiam ex maioritate, vt apertè statuit vtrumque Ius; Canonicum scilicèt *in cap. Porrò 7. & dicto cap. sanè 9. de Priuileg.*, & Ciuile *in l. quod contra 14. & l. Ius singulare, ff. de legibus, & l. si verò 64. §. de vir. ff. solut. matrim.*, *Gonzalez in d cap. porrò num. 2. & in dicto cap. sanè num. 1. & 6. Putr. ibidem num. 1., & Abbas in princip. Suarez de legibus lib. 8. cap.* 10., *&* 11. *Salas eodem tractat de legib. disput. 17. sect. 6. & 8. Sanchez de matrimon. lib. 8. disput. 1. num. 38.* cum alijs relatis per Episcopum *Roccam Selectar. Iur. disputat. tom. 1. cap. 76. num. 16. in fine, & Sac. Rota dec. 276.*

 num.

*num.*12.*part.* 11. *decis.* 65. *num.* 2. & 3. *part.* 15. & *decis.*134. *num.*3. *part.*18. *recent.*, & *decis.*19. *num.*5. *coram Buratto*, & *decis.* 154. *num.* 10. & 24. *coram Duran.*, & frequentèr in alijs.

Maiorem autem vim constituunt D. D. Aduersantes in lata, ac generali significatione verborum prioris Indulti sæpè memorati Nicolai V., in quo cum concessio, vt aiunt, indifinitè, & vniuersalitèr loquatur de quibuscumque Ecclesijs, & Monasterijs existentibus infrà districtum Ducis Sabaudiæ, certò arguunt illud complecti cunctas Regiones, & Prouincias dicti Principis imperio subiectas, sed cæteris alijs leuius est argumentum, quod à generalitate, seù vniuersalitate sermonis deducitur; cum nullum verbum adeò vniuersale reperiatur in dispositionibus, quod ex subiecta materia, vel ex præsumpta ratione, vel ex alijs verbis, seù circumstantijs adiunctis non debeat restringi ad iustum, & rationabilem intellectum, vt inquiunt *Bald. in cap. causam quæ num.6. de rescript. Cardin. Mantic. de tacit.*, & *ambiguis conuent. lib.* 5. *tit.* 7. *num.* 31., & *Rota decis.* 326. *num.* 4. *part.*16. *rec.*

In casu autem proposito vniuersalitas verborum respiciens omnes, seù quascumque Ecclesias, & Monasteria immediatè restringitur ex verbis annexis, & subsequentibus ibi - *Infra districtum sui temporalis Dominij consistentium:* districtus autèm temporalis Dominij licèt aliquandò improprie, & per translatum significet omnia loca extrà Prouinciam, & Regnum, in quibus supremus aliquis Princeps ius habet distringendi, & imperandi, vt de Republica Romana dici consueuit, quod sub suo districtu totum orbem habebat. Propriè tamèn significat quidquid accedit in subiectionem Ciuitatis, seù Feudi intrà fines illius, seù extrà fines Territorij simùl cum Ciuitate principali statutos, vt benè obseruat exaduersò laudatus *Franciscus Aretin. cons.* 77. *numer.* 4. & *Simon. Scard. in Lexicon. Iuris in verb. districtus. vers. vel districtus propriè est Dominium.*

Et specialitèr quando respicit loca Feudi, quod solum comprehendat Territorium, seù tractum illum intra fines Feudi, in quo Dominus, vel Princeps Vassallos vel Tenentes suos distringere potest benè deducitur *ex lib.* 1. *Feudorum tit.*5. §.4. ibi - *Si quis Feudum intra Curtem detinuerit, & Dominus districtum habuerit* - & *lib.* 2. *tit.*54. ibi - *Qui allodium vendiderit, districtum, & Iurisdictionem Imperatoris vendere non præsumat* - alijsque exemplis, & Authoritatibus compro-

bat

bat *Carolus Du Fresnè Dominus de Cangè in gloss. ad Scriptores Med., & Infim. Latinitatis tom. 2. in eodem verb. districtus.*

Quarè cum Indultum Nicolai directum fuerit Ludouico Duci Sabaudiæ, non autem Ludouico Principi Regionis Pedemontanæ; verba illa — *Infra districtum sui temporalis Dominij* licèt latè pateant, & omnia loca etiàm extrà particulare Territorium Ciuitatis Dominantis dicti Ducatus comprehendant; & quidquid eidem Ducatui in subiectionem accedit; non transgrediuntur tamèn fines, seù terminos extrà Ducatum, nec extendi valent ad Statum Pedemontanum, qui cum proprium sibi retineat Principatus titulum, seù nomen, & proprijs legibus moderetur, seù regatur, venire non potest sub nomine districtus temporalis Dominij Ducis Sabaudiæ in Indulto Pontificio à Iure exorbitanti, & Sac. Canonibus odioso, in cuius interpretatione verba propriè, & strictè sunt intelligenda, vt vltrà generalitèr supra allegatos in nostris terminis tradunt *Gabriel. cons. 195. num. 8. & seqq. lib. 2. Angel. de Aretio cons. 40. num. 51. & 52. Menoch. cons. 1156. num. 67., & seq., & plenè Rota in decis. 316. num. 7., & seqq. part. 9. recent.*, & in decisione eiusdem causæ impressa apud *Dian. oper. moral. to. 8. pag. 649.*

Eoque fortiùs si ponderetur virtus, & robur illorum verborum, scilicèt *infra districtum sui temporalis Dominij consistentium*, quæ essent incongruè apposita, si iuxtà erroneum sensum D.D. Aduersantium intelligi deberent de tota, & integra Dominatione Serenissimi Ducis; Sat enim fuisset disponere de omnibus, & quibuscumque Ecclesijs, & Monasterijs totius sui Status. Dùm ergò Summus Pontifex generalitatem Ecclesiarum, & Monasteriorum restrinxit, ad eas, quæ existerent infrà districtum; Necessariò dicendum est, quod excludere voluerit alias existentes extra districtum ex nota regula, quod inclusio vnius est exclusio alterius, de qua *Textus in l. cum Pretor, ff. de Iudic. ibique scribentes communiter*.

Maximè cum dicta exclusio de alijs Ecclesijs, seù Monasterijs prædicari non valeat, quàm de illis existentibus in Principatu Pedemontano, quæ si compræhenderentur, inutilis remaneret implicita exclusio, neque in alijs extra Statum Pedemontanum esset verificabilis, & superuacanea desuper redderetur operatio dictæ dictionis. *Infra districtum*, quæ cum includat tantū loca eiusdem districtus excludit cætera loca extrà, vel propè ipsum districtum Ducatus ad *Textum in l. prima §. cum verbum*

ff. de

ff. de offic. Præfid. vrb. l final. ff. de captiu. l. quero, & l. in vendit. ff. de act. empt. Gratian. discept. 301. nu. 20, & in similib. Rota in d. decis. 316. num. 10. part. 9. recent.

Crescitque argumenti robur ab expressione confinium Sabaudiæ, quæ in eodem Indulto Nicolai legitur occasione compræhensionis trium Prioratuum, & vnius Præpositurae, quorum collationem Summus Pontifex sibi reseruare voluit cum eadem qualitate intentionis habendæ à Domino Duce; Cùm enim hæc Beneficia, vel sint in confinibus Sabaudiæ, vel à dicto Pontifice expressa fuerint tamquam existentia in confinijs Dominiorum suprà expressorum, ibi-*Qui in confinijs Dominiorum huiusmodi existunt* jam patet, quod præcedentèr sub eodem Indulto non intellexerat compræhendere, nisi loca Sabaudiæ, quæ continebãtur intrà fines expressos, & per consequens excludere Regionem Pedemontanam, quæ extrà designatos terminos existit ex nota regula, quod confine excludit ex se totum illud, quod est extrà confinatum ad *Textum in l. cum Seruo ff de contrahend. empt. Bald. in l. fines C. de euict. Hieronym. a Monte de finibus cap. 15. num. 2., & Rota decis. 139. num. 18 part. 9. decis. 1. num. 15. part. 17. & dec. 326. n. 13. part. 18. recent.*

Agnoscitur exaduerso vis huiusmodi argumenti; Ideoquè euitari conatur ex duobus suppositis. Alterum scilicet, quod Nicolaus in hac speciali prouisione nihil aliud agere voluerit, nisi à forma priùs in Indulto præscripta circa prouisiones, & collationes omnium Beneficiorum, & Dignitatum post Pontificales maiorum excipere dictos Prioratus Tallueriarum, Ripaliæ, & Noualitij, ac Præposituram Montis Iouis. Alterum autèm, quod Præpositura Montis Iouis distet vltrà viginti milliaria à Ducatu Sabaudiæ, & consequentèr sit extrà fines illius, proùt etiàm Prioratus Noualitij sit in Principatu Pedemontano Diœcesis Taurinen. Indeque infertur, quod exceptio debet esse de regula, alias esset derisoria.

Cùm autèm neutrùm ex præmissis suppositis subsistat, vel quatenus vtrumquè subsisteret nil releuet, nec ad intentum contrarium concludat, hinc tanquàm fallax corruit consequentia contrariæ animaduersionis; Et sanè non subsistit, quod fa: mem: Nicolaus V. disposuerit de his Prioratibus per viam exceptionis, dùm sola lectura Indulti apertè demonstrat de eis disposuisse per viam ampliationis, & extensionis Priuilegij. Cùm enim in prima illius parte concessisset, quod nemò sinè intentione, & consensu Ducis promoueretur ad Cathedrales,

&

& Monasteria, & deindè quod Dignitates post Pontificalem maiores, & Prioratus conuētuales in districtu pręfato existentes non prouiderentur, nisi personis idoneis de locis ditionis ipsius Ducis, aut sibi gratis, vel de alijs locis oriundis, demùm per viam nouæ Orationis inceptiuæ, non autèm continuatiuæ, nec per viam exceptionis, ampliauit Indultum ad supradictos tres Prioratus, & vnam Præposituram, & voluit quod isti similitèr non conferantur, nisi de intentione eiusdem D. Ducis ibi -- *Prætereà Prioratus Tallueriarum &c. nulli conferemus, nisi similitèr priùs ab ipso Duce eius intentione habita de personis, quibus fuerint conferendi*, quæ quidem verba concepta per viam nouæ Orationis, & cum dictione *Prætereà* extendunt mentem concedentis, & actus dispositionem protendunt, & ampliant ad *Textum in §. Prætereà de verb. signification.*, *Barbos. de diction. vsufrequen. diction. 280. num. 2.*, *vbi alios citat.*

Maximè attenta alia dictione *similitèr*, vt suprà posita, quæ cum referat omnimodam similitudinem concessionis supra enunciatæ, etiàm cum suis qualitatibus importat per omnia ità concessum hoc Priuilegium in dictis Prioratibus, vt priùs concessum fuerat in Cathedralibus, & Abbatijs, & sic per viam principalis dispositionis, non autèm exceptionis ad *Textum in l. si ij qui 26. ff. de donat. caus. mort.*, *Gabriel. cons. 8. num. 8.*, *& cons. 148. num. 13. vol. 2.*, *Franciscus à Ponte cons. 19. num. 6.*, & optimè *Rota decis. 212. num. 24. coràm Coccino.*

Indeque germana hęc intelligentia reddit equiuocam, ac inefficacem coniecturam, quæ exaduerso desumitur ex natura exceptionis, quæ non adest, & tamen vbi etiàm per hypothesim dispositio de dictis Prioratibus concepta esset per viam exceptionis; adhùc cum Summus Pontifex eos crediderit positos esse in confinibus Ducatus Sabaudiæ, vt incontrouertibilitèr resultat ex verbis illius Indulti, *quæ in confinibus huiusmodi Dominiorum consistunt*; Hæc sola credulitas concedentis sufficit, vt ad interpretationem Indulti haberi debeant prò existentibus in confinio, vtquè præsupposita exceptio iudicetur de regula, ideſt de Beneficijs pertinentibus ad dictum Ducatum Sabaudiæ, etiàm si alias essent de Principatu Pedemontano, cum prò interpetratione cuiuslibet dispositionis non debet attendi quid in rei veritate sit, sed qualis fuerit mens, & sensus concedentis, illiusque credulitas

tametsi

tametsi erronea, ad tradita per *Bonden. colluctat.8. num.53. versic. quod adeò verum est lib.1., & colluctat.49. num.64. tom.2., Rota coràm Gregor. decis.265. num.5., & coràm Celso decis.86. num.7.*

Huiusmodi Nicolai V. concessionem limitatiuam Priuilegij ad Ecclesias,& Monasteria Ducatus Sabaudiæ magis apertè comprobant successiua Indulta aliorum Summorum Pontificum,& incipiendo ab illo fa: mem: Sixti IV. , quod superuenit de anno 1474. , & sic 23. annis post sæpèdictum Nicolai Priuilegium . Istud si cum illo combinetur euidentèr verum demonstrat nostrum assumptum , & contrarium erroneum conuincit. Indultum enim Nicolai iuxtà sensum DD. Aduersantium in medium profertur tanquàm concordatum intèr Sanctam Sedem Romanam, & Serenissimum Ducem, & Nationem Sabaudiæ , in quo hæc omnia conuenta, stipulata , & promissa exagerantur. Primo scilicèt , quod sinè consensu,& intentione Ducis nemò promoueretur ad Ecclesias Metropolitanas Cathedrales,& Dignitates Abbatiales totius status,siuè vtriusquè Prouinciæ, tàm Vltromontanæ Sabaudiæ , quàm citrà Montanæ Pedemontis; Secundò quod Dignitates maioris post Pontificalem, & Prioratus Conuentuales in omni ditione eiusdem Ducis consistentes non conferrentur, nisi personis idoneis de locis ditionis ipsius Ducis, aut sibi gratis , vel acceptis de alijs locis oriundis. Tertiò , quod Prioratus Tallueriarum , Ripaliæ , & Noualitij , ac Præpositura Montis Iouis nulli prouiderentur, nisi similiter priùs ab ipso Duce intentione habita de personis , quibus essent conferendi ; & Quartò demùm , quod non concederentur Gratiæ expectatiuæ, & speciales reseruationes cum quibusuis prouidendi mandatis , nisi personis dumtaxat, quæ locorum eiusdem ditionis alienigenæ, vel extraneæ non fuerint, nisi fortassis eiusdem Ducis consensus alijs personis super huiusmodi Gratijs obtinendis suffragaretur.

Hæc autèm tanquàm vera per possibilem hyppothesim concessa quoad omnia Beneficia Ducatus Sabaudiæ, & Principatus Pedemontani non conueniunt nequè concordant cũ precibus paulò post expositis Sixto IV. per Ducissam Yolant Tutricem Philiberti Ducis Sabaudiæ, quæ his verbis fuerunt conceptæ , & relatæ in Indulto Sixtino, nimirùm — *Nobis nupèr exhibita petitio continebat, quod licèt in Ducatu, Districtu , Ditione , Comitatibus, Terris, locis ac alijs Dominijs Sabaudiæ vltrà ,*

&

& citrà Montanis, Dominio ipsius Ducis mediatè, & immediatè subiectis quamplures personæ ex eiusdem Ducatu, districtu, ditione, & Dominio oriundæ ad Ecclesiasticas Dignitates, & alia Beneficia Ecclesiastica sæcularia, & cuiuscunque Ordinis Regularia obtinenda habiles, atquè idoneæ in numero copioso existant, tamèn quamplures alienigenæ personæ ad Beneficia huiusmodi diuersis, & exquisitis vijs aspirant, & proptereà postponitur earumdem oriundarum personarum promotio, & quampluribus ex eisdem, cum ipsis alias facultates non suppetant se in litterarum Studijs exercendi, vt fertur opportunitas, & ipsi alienigenæ in dictis Beneficijs non curant personalitèr residere, quo fit, vt Diuinus Cultus diminuatur, & ipsa Beneficia in Spiritualibus, & temporalibus non modica patiantur detrimenta. Quare prò parte dictæ Ducissæ, nomine quo supra nobis fuit humilitèr supplicatum, vt in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur; vt latiùs *in nostro Summario Num. 2.*

Et Summus Pontifex ex causis prædictis iustis, & rationabilibus tantum motus, nullaquè habita consideratione ad Serenissimam Domum ipsius Philiberti Ducis Sabaudiæ prouidit, seù statuit, vt nullus alienigena, siuè alterius Nationis, & Dominij Clericus, vel Regularis, qui non esset de Ducatu, ditione, vel Dominio huiusmodi oriundus Beneficia prædicta sæcularia, vel Regularia quæcunque deinceps vigore litterarum quarumcunq; expectatiuarum acceptare, seù obtinere posset, *vt in eodem Summario Num. 2.*

Si enim Serenissima Domus Sabaudiæ cum Nicolao V. antecessore Sixti IV. concordatum inijsset super collatione, & prouisione omnium Beneficiorum totius sui Status mediati, & immediati eo modo, quo sibi fingunt illius DD. Defensores, qua necessitate præmebatur Ducissa Yolant paucis ab illinc annis supplicationes, & preces porrigere Sedi Apostolicæ, vt ab ea tanquàm nouum impetraret ex gratia, & ex motiuo pietatis erga Ecclesias, & Subditos, quod prætendere poterat ex Iustitia, & vigore præcedentis concordati siuè promissionis? In Indulto enim Nicolai præcisè continebatur, vt supra retulimus, quod gratiæ expectatiuæ non concederentur personis alienigenis, vel extraneis, nisi de consensu ipsius Ducis. In hoc autèm Statuto, seù Ordinatione Sixti hoc idem statuitur, quoad gratias expectatiuas, sed nullum Ius, nullusquè consensus eidem Duci reseruatur, nullaquè mentio habetur de dicto asserto concordato, siuè potiùs Indulto Nicolai, nullaquè

què demùm habetur consideratio ad prætensum Ius Ducis, siuè conuentionale, siuè priuilegiatiuum exaduerso prætensum; euidens vtiquè argumentum, quod antecedens Nicolai Indultum ab ipsismet Ducibus Sabaudiæ vsquè ab initio concessionis habitum non fuerit tanquàm concordatum, seù conuentio, aut promissio coactiua vniuersalis, nec extendibilis ad vniuersum Statum, sed tanquàm merum, & simplex Priuilegium limitatum atquè coarctatum, quoad Beneficia tantum Vltramontanæ Prouinciæ.

Nec releuat si dicatur, quod huiusmodi preces Sedi Apostolicæ porrectæ fuerint à Ducissa Yolant non informata, & inscia de Iuribus Serenissimæ Domus Sabaudiæ. Nàm turpe erit recurrere ad Asylum ignorantiæ in re adeò graui, & circa tàm fauorabile Indultum Nicolai, quod à modernis defensoribus D. Ducis exageratur, tanquàm solemne concordatum, cui causam dederint motus Ecclesiasticorum, & Principum totius Europæ, nec non Statuta Basiliensis Concilij, & spontanea renunciatio Pontificatus facta ab Amadeo Duce Sabaudiæ; Inuerisimile enìm est, & humano intellectui ferè imperceptibile, quod vix concordato huiusmodi Priuilegio, quod prodijt de anno 1451. superuenerit illius inobseruantia, quodquè Serenissimi Duces adeò segnes fuerint in tuendo hoc Iure nouitèr acquisito, & passi fuerint, vt beneficia sui Status conferrentur contra formam Indulti Alienigenis, & extraneis sibi non gratis, & acceptis, proùt consuetum fuisse refert Ducissa Yolant in precibus Sixto IV. porrectis de anno 1474., sicuti inuerisimile est, quod ad occurrendum huiusmodi prouisionibus, & indemnitati subditorum totius Status eadem Ducissa recurrere voluerit ad præsidium nouæ gratiæ, siuè ordinationis Pontificiæ, quando prò tollendo contrario vsu magis expeditum haberet remedium petendi, vel obseruantiam Indulti Nicolai, vel illius confirmationem, & crescit semper vis argumenti si ponderentur duæ aliæ consimiles petitiones, seù supplicationes successiuè factæ per Carolum Ducem Sabaudiæ de annis 1484., & 1506. san: mem: Innocentio VIII. & Iulio Secundo super simplici confirmatione Indulti Sixti IV. nulla habita ratione, nec mentione Indulti Nicolai V.

Vt ergo hæc Indulta inter se compatiantur, vtquè petitiones Ducissæ Yolant, & Caroli Ducis Sabaudiæ saluentur ab ineptia, seù inopportunitate, necessario fatendum venit, quod præcedens Nicolai Indultum esset limitatum, & restrictum ad Beneficia Sabaudiæ, quodquè successiua Indulta Sixti IV.,

Inno

Innocentij VIII. & Iulij II. catenùs impetrata fuerint à Ducibus Sabaudiæ, quatenùs mediante dicto Indulto Nicolai non esset consultùm Beneficijs reliqui Status, & Regionis Pedemontanæ, quippè quæ tanquàm in dicto indulto nequaquàm compræhensa conferebantur alienigenis, & extraneis per gratias expectatiuas; ideoquè necesse fuit à Sede Apostolica nouitèr obtinere hoc aliud Indultum, quod scilicet gratiæ expectatiuæ non concederentur alienigenis, & extraneis, sed tantùm oriundis, vel incolis ex dicta ditione, super quibus necesse non fuit, mentionem habere de Indulto Nicolai, nequè illius petere confirmationem, cum ea non compræhenderet, vt euidentèr demonstrant omnes rerum circumstantiæ supra consideratæ, nec non tenores dictorum Indultorum insimùl combinati, & discretiuus desuper loquendi modus in vtrisquè adhibitus. Nàm in Indulto Nicolai, vbi disponitur de Beneficijs verba stant restrictiuè, & limitatiuè ad districtum temporalis Dominij Ducis Sabaudiæ, cuius tántùm contemplatione litteræ Apostolicæ promanarunt vt supra plenè demonstratum fuit. In Indulto autèm Sixti IV. cum Gratia directa sit ad commodum Subditorum, & Ecclesiarum, seù Beneficiorum minorum verba sunt magis ampla, & personas, seù Beneficia vtriusquè Prouinciæ, & totius Status compræhendunt ibi — *Quod licet in Ducatu, districtu, ditione, Comitatibus Terris, locis, ac alijs Dominijs Sabaudiæ vltrà, & citrà Montanis Dominio ipsius Ducis mediatè, ac immediatè subiectis &c.* ex qua quidem discretiua loquutione Summi Pontificis validum oritur argumentum diuersitatis vtriusquè dispositionis, quodquè scilicèt in prima concessione vbi agitur de Ecclesijs Metropolitanis, Cathedralibus, Monasterijs, & alijs Beneficijs inferioribus limitata ad districtum temporalis Dominij Ducis Sabaudiæ, non compræhendantur alia Beneficia Status, & Regionis Pedemontanæ, quodquè in secunda, vbi tantùm agitur de Beneficijs minoribus, & de gratijs tantùm expectatiuis à Sede Apostolica super eis concedendis tanquàm magis lata, & per ampla cõpræhendantur omnia loca totius ditionis, & Dominij, tàm mediati, quàm immediati eiusdem D. Ducis, argumento sumpto à discretiuo modo concedendi Indulta, & ab vsu Summorum Pontificum concedentium, vt in specialibus terminis Indultorum firmauit Sac. Rota *in decis. 85. num. 1. part. 2. coràm Caputaquen. decis. 632. num. 10. & 11. coràm Dunozetto Iuniore, & decis. 599. num. 9. par. 18. tom. 2. rec.* —

Huicquè intelligentiæ magis fauent, quàm aduersantur alia

exad-

exaduerso exhibita Indulta successorum Pontificum, nimirum Leonis X., Clementis VII., Iulij III., Gregorij XIIJ., & Clementis VIII. Quippè quæ sunt pari modo directa Duci Sabaudiæ, nulla facta mentione Principis Pedemontani, repetita semper expressione Confinium dicti Ducatus, & præcedentia Apostolica Indulta confirmant, tanquàm concessa Duci, & Nationi Sabaudiæ, nullibi vnquàm expressa, aut enunciata Regione Pedemontana; vndè eo magis declarant præcedentem concessionem Nicolai ad Sabaudos restrictam, quemadmodùm ex sola denominatione Regis Hispaniarum Sac. Rota Indultum limitauit ad illius Regna, neque voluit extendi ad Comitatum Barchinonen. seù Cathaloniæ, *vt in decis.316. n.7. part.9. decis.140. num.7. part.14. recent.*, & apud *Dianam part.8. decis.9. §. Ex his enim in fine*, & alijs pluribus eiusdem Causæ decisionibus suprà allegatis.

Vindicato itaquè plenario Iure Sedis Apostolicæ in Abbatijs, & Ecclesijs Status, seù Dominij Pedemontani exaduerso oppugnato, & excluso Iure intentionis, siuè consensus à D. Duce prætensi, tàm ex natura, & qualitate concessionum Pontificiarum, quàm ex causa, seù ratione finali, nèc non ex proprietate verborum earumdem concessionum, facilius eliditur quartum fundamentum contrarium innixum in obseruantia, & exemplis exaduerso relatis; Quià tantùm abest, quod hæc contraria obseruantia probetur, vt potiùs ex hac parte vndiquè clara demonstretur prò exclusione Abbatiarum Regionis Pedemontanæ ex duabus declarationibus seriò, & solemnitèr à Sede Apostolica emissis, altera scilicèt extraiudiciali, quæ prodijt mediante Organo Cardinalis Aldobrandini Nepotis sa: mem: Clementis VIII habentis viuæ vocis oraculum *Summ. num.7., & 8.*, & altera Iudiciali, quæ emanauit de anno *1659.* à Congregatione Particulari ad hunc effectum specialitèr deputata à sa: me: Alexandro VII. superiùs relata, & exequutioni successiuè demandata *Summario num.13.* Quibus stantibus silere debent omnes assertæ enunciatiuæ contrariæ à diuersis personis, siuè authoribus emissæ, cùm in hac materia interpretationis indultorum, seù priuilegiorum, ea præualeat interpretatio, quæ promanat à Principe concedente, siuè eius successore, ea ratione, quià eius est interpretari legem, cuius est condere, vt decreuit Innocentius III. *in cap. cùm venissent 12. de Iudic. ibiquè latè Augustin. Barbos. num.1., & seqq., & Fermosin. num.1., & seqq., & num.46.*; vbi plura tradit exempla, *Cyriac. contr. 141. n.48.*

*num.*48., *Surd. conf.*558. *num.*6., *Mantic. de tacit. lib.*2. *tit.*1. *num.*55., *& seqq.*, *Mansius consult.*352. *num.*21., *& seqq. tom.*4., *& consultat.*375. *num.*38., *& Rota decis.*89. *num.*6. *coràm Cardinali Cerro*, vbi quod Priuilegia Apostolica interpretari spectat ad Sedem Apostolicam, & ad eius Tribunalia, *& in decis.*94. *num.*13. *in fine post Merlin. de legit.*, *vbi approbat Peregrinum conf.* 9. *num.*4., *& seqq. lib.*6. *improbantem interpretationes à laicis datas Indulto Apostolico*.

Corroboratur hæc obseruantia interpetratiua ex actibus etiàm positiuis, nimirum ex continuatis per spatium centum annorum, & vltrà prouisionibus omnium Abbatiarum in Regione Pedemontana vacantium, nulla habita intentione, seù consensu D. Ducis, quinimmò personarum propositione, seù commendatione sempèr reiecta, quotiès ex parte D. Ducis fuit tentata, nèc non desupèr ex collationibus earumdem Abbatiarum indistinctè per Sedem Apostolicam factis, tàm in subditos D. Ducis, quàm in alienigenas, & extraneos, & quandoquè reluctante eodem D. Duce, & deindè acquiescente, vt latissimè, & per documenta vndiquè authentica iustificatur in Facti Informatione, & Summario, cui quidem obseruantiæ longeuæ, & indiuiduali, adeo venit de Iure deferendum, vt eius interpetratio præferenda sit cuicunquè intellectui, qui alias verior esset, & iuris dispositioni, aut proprietati verborum magis consonus, vt in terminis Indulti, siuè litterarum Apostolicarum pluriès firmauit S. Rota & signantèr *in decisione* 632. *num.*20. *coràm Dunoz Iunior. decis.*165. *num.*20. *coràm sa: me: Alexandro VIII. decis.*279. *num.*7. *coràm Royas*, *& in decis.*316. *num.*11., *& num.*15. *part.*9., *& decis.*599. *n.*8. *par.*18. *rec.*, & frequentèr in alijs.

Nequè ea excluditur, aut offuscatur ex nonullis collationibus Episcopatuum dictæ Regionis Pedemontanæ à Sede Apostolica, vt præfertur, factis præuia Intentione, seù consensu Serenissimi Ducis, ex quibus cum resultet obseruantia nobis contraria in ea parte Indulti Nicolai, in qua agitur de Episcopatibus conferendis præuia intentione Ducis Sabaudiæ arguitur obseruantia quoad reliquas illius partes. Etenìm huic obiecto, quod fortissimum exaduerso appellatur, duplex occurit validissima responsio; Quarum prima est, quod vt obseruantia interprætratiua alicuius Priuilegij, Indulti, siue Statuti probetur, & suffragetur, necesse est omninò docere, quod actus, seu casus, qui allegantur, ita successerint, seu peracti fuerint in vim præcedentis indulti, statuti, seu ordinationis, alias si sint indifferentes, voluntarij, & sine præciso titulo ante-

tece-

cedenti, obseruantia non remanet concludenter probata, nec deseruire potest pro interpraetatione; Quinimò ad eam excludendam sufficit possibilitas, quod dicti actus euenire potuerint ex alia causa, quam ex vi praecedentis Indulti, vel ex alijs possibilibus circumstantijs, vt ad nostrum propositum egregiè docent *Crauet. consf.* 171. *num.* 14. *&* 15., *Ancharan. consf.* 339. *col.* 5. *versf. ad secundam rationem*, *Decius consf* 402. *sub num.* 15., *Mansf. consultat.* 397. *sub num.* 70. *tom.* 5. *Palm. nepos allegat.* 155. *num.* 20. *&* 21. *tom.* 2., *& Rot. decisf.* 333. *nu.* 34. *part.* 11 & optimè *in decisf.* 308. *num.* 11. *par.* 17. *rec.*, vbi aliae plures concordan.

Vndè cum prouisiones Episcopatuum Prouinciae Pedemontanae praeuia intentione D. Ducis exaduersò non demonstrentur porrectae in vim praecedentium Indultorum, & à Sede Apostolica fieri potuerint ex alia diuersa causa, nimirùm vel ex liberalitate, & munificentia ergà Serenissimos Duces pro tempore, vel ex praeponderantibus qualitatibus, & meritis personarum praepositarum, vel demùm ex alia causa voluntaria, & facultatiua, nulla ex eis inducta dici valet obseruantia interpretatiua, vt in specie pluribus allegatis authoritatibus firmauit *Rota in d. decisf.* 308. *num.* 11. *part.* 17. *recent.*

Secunda autem responsio est, quod nec ista obseruantia interpetratiua super collationibus dictarum Ecclesiarum Cathedralium Pedemontanae Prouinciae, est vniformis ad fauorem praetensi Iuris, intentionis, seù consensus; Dùm plures dantur actus in nostro *Summ. è num.* 35. *& seqq.*, in quibus vel Summi Pontifices non acceptarunt praetensam propositionem personae facta declaratione, quod D. Dux tali praerogatiua non polleret, vel omninò deformitèr à Nicolai Indulto ordinarunt, quod à D. Duce tres vel quatuor commendarentur *Summ. num.* 37., *&* 38. Quibus stantibus, alijsque similibus sedulo recensitis in informatione facti penitùs excluditur obseruantia interpretatiua, quae semper cessat vbi cōcurrunt actus deformes, quinimmo etiamsi vnus tantum adsit actus contrarius *Palma Nepos allegatione* 155. *num.* 20. *tom.* 2. *Bonden. collectat.* 8. *num.* 201. *tom.* 2. *Rota in recent. decisf.* 562. *num.* 15. *part.* 5. *decisf.* 316. *num.* 16. *part.* 9. *& decisf.* 260. *num.* 21. *par.* 13.

Reiectis itaque omnibus contrarijs fundamentis, firma, & inconcussa stabilitate munita remanent Iura Sanctae Sedis, ad cuius fauorem propterea responderi supplicamus.

Quarè &c.

Carolus de Ferrarijs Aduoc.